

Пише: Драгиша Спремо
среда, 14 октобар 2009 12:00

Прошла је тек деценија и по од последњих ратова и коначног распада Југославије, а земља која се тако звала, коју смо 70 година мукотрпно стварали, чували и волели, већ данас је у многим својим сегментима тешко препознатљива. Све се брзо мења и, нажалост, погоршава. На сваких 70-100 километара су граничне рампе. Сви видици су и буквално скраћени, хоризонти опасно сужени, а све наде у неки лепши живот и боље сутра потпуно спласнуле.

Као да смо након великих неспоразума и ратова у минулој деценији приспели на неке нове, нама непознате просторе, међу људе који су у трајној завади. Који нас не прихватају и одбацују све оно што нас је у прошлости чинило блиским и оплемењивало заједнички живот.

Како тај савремени живот пулсира може се видети на примеру Босне и Херцеговине, али и осталих крајева наше бивше заједничке земље.

Ако дођете у федерално Сарајево, некадашњи главни град три конститутивна и равноправна народа Босне и Херцеговине, који би да и даље буде перјаница мултиетичности и мултикултуризма, тамо више нема српског писма и језика, нема Вука Караџића, Андрића, Кочића, Ћопића, Гаврила Принципа. Снажним продором исламске културе са истока, у шехер Сарајеву су ишчезли они препознатљиви симболи истинског пријатељства и заједништва. А што је најгоре, етнички састав становништва је потпуно измењен. Сарајево је данас моноетнички – муслимански град.

У широком појасу средњег и горњег Подриња, у залеђу Сребренице, Братунца, Горажда и Рогатице, аветињски пусто и сабласно делују некадашња српска села и насеља која су давно напуштена, у којима нема обнове и повратка. Нема живота. А како ће и бити када су то и даље рушевине из којих избијају папрат и дивље растиње. До којих не стижу ни макадамски путеви нити било каква превозна средства. Тако да се мора километрима пешице, стазама и богазама, као у време наших дедова. Па и тамо где је по нека кућа обновљена, где људи настоје да успоставе нови живот на старим огњиштима, тешко да ће ту и остати, јер у њиховом ближем окружењу најчешће нема ни амбуланте, ни школе, ни продавнице, ни месне канцеларије, ни било чега што би им осигурало безбедан, одржив и дугорочан боравак.

Ко год је путовао магистралним путем од Сарајева према мору, путем који од Коњица до древног Почитеља и даље, према Метковићу, вијуга кањоном Неретве, могао је запазити да су на скоро свим успутним таблама са називима места црном бојом премазани ћирилични, а остављени само латиницом исписани називи. То да би путници-намерници, туристи и сви други који овом магистралом пролазе били упозорени да је ово крај у коме нема места ћирилици.

Не бих се посебно освртао на недавни жесток обрачун навијача Сарајева и Широког Бријега у коме је демонстриран фанатизам најекстремнијег типа. Обрачун у коме је угашен један млади живот, десетине људи рањено, а узгред полупано мноштво аутомобила, бутика, занатских и других радњи. А како утакмица између ривалских тимова није ни одиграна и све се догађало изван стадиона, јасно је да ту не може бити речи о спорту већ о ескалацији мржње и примитивизма.

Нисам склон да верујем да нас је захватио неки безнадежно велики, непремостив талас мржње и безакоња, ради којих не би смо, овако национално измешани, могли да наставимо заједнички живот у будућности. Ако је то било могуће током три и по века турске окупације у Босни (од 1463. до 1878. године) и четири деценије аустроугарске туђинске власти, не видим зашто то не би било могуће сада, када сами бирамо и промовишемо своју власт. Сигурно је да у свим нашим крајевима, па и оним где су међунационални окршаји били најжешћи, преовлађује број оних који нису верски и национално острашћени. Међутим, тај „обични свет“ који се не идентификује са политичким партијама, који је туђом вољом и одлукама увучен у сукобе и који је платио високу цену минулог рата, ни сада не одлучује о битним питањима свог, а камоли неког заједничког живота у ширем смислу.

Све је у рукама страначких лидера и најужих руководећих тела појединих партија. Они формирају и промовишу политичку сцену. А то што говоре и нуде само распаљује страсти и продубљује подозрења. Таквих примера има свакодневно.

Ево, у ово време актуелних разговора о нормализацији политичких прилика у Босни и Херцеговини и испуњавању услова који проистичу из Споразума о придруживању Европској унији, неки од страначких лидера у Федерацији БиХ се отворено залажу за решења која би значила прецртавање (маргинализацију) Дејтона, прекрајање Устава, даље слабљење ентитета, унитаризацију, а тиме и растурање постојеће државне структуре.

Све, дакле, супротно од оног што би водило сређивању прилика, хармонизацији односа, уважавању партнерства и међусобних интереса, истинском заједништву у будућности. Овоме у доброј мери доприносе и страни медијатори, који су у улози арбитра, а често су пристрасни (увек на штету српског ентитета), осииони, једностранни, склони да и бруталним средствима намећу своја решења.

Крајње је време да се истини погледа у очи и препусти људима у БиХ да сами пројектују свој будући живот и међусобне односе.